

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno din 32—, polletno
din 16—, četrtletno din 9—, ino-
zemstvo din 64—
Poštno-čekovni račun številka 10.603

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „KMEČKO DELO“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 21-13

Cene inseratov: Cela stran
din 2000—, pol strani din 1000—,
četrt strani din 500—, 1/8 strani
din 250—, 1/16 strani din 125—
Mali oglasi vsaka beseda din 1—

Pred odločilnim dogodkom v naši državi

»Slov. gospodar« že nekaj časa ni poročal o poteku pogajanj za sporazum s Hrvati. Med predsednikom vlade g. Cvetkovičem in voditeljem hrvatskega naroda dr. Mačkom v Zagrebu v glavnih obrisih sklenjeni sporazum je sedaj tik pred zaključitvijo.

Vladni predsednik in dr. Maček sta se namreč domenila, da bosta rešila samo tista vprašanja, po katerih se danes da sporazum doseči, ostala pa, za katere čas še ni goden, bodo prišla na vrsto pozneje. Tudi razmejitve med bodočo avtonomno hrvatsko oblastjo zaenkrat še ne bo končna, ampak bo bodoča hrvatska oblast obsegala najbrž samo savsko in primorsko banovino, pa morebiti še nekatere druge kraje, kojih pripadnost ni sporna.

V zadnjem času so bili na delu v Božja-

kovini pri Zagrebu trije hrvatski in trije srbski profesorji za državnopravna, političnopravna in gospodarska vprašanja. Ti strokovnjaki so dovršili 19. VIII. glavni del svojega posla. Posvetovali so se o tem, kakšne notranje politične upravne zadeve naj srednja oblast odstopi Hrvatom, katere zadeve pa naj kot skupne pri drži sebi. Vse to, kar bodo Hrvati po tem sporazumu dobili, dobijo v okviru obstoječe ustave, ki se je zelo široko tolmačila.

Delo strokovnjakov je že na obeh straneh odobreno in ta teden je pričakovati odločilnih dogodkov. Dr. Maček je bil zadnje dni stalno v Zagrebu v neposrednem stiku z omenjenimi vseučilišnimi profesorji. V očigled velikemu in najvažnejšemu dogodku vlada na hrvatski in srbski strani najboljše razpoloženje.

Proslava 25 letnice prve zmage za Jugoslavijo

Dne 20. avgusta je poteklo 25 let, kar je bila mnogo močnejša in iz treh armadnih zborov obstoječa avstro-ogrska armada pod generalom Potiorekom poražena na Ceru v Srbiji od mnogo manjše srbske vojske pod poveljstvom že rajnih vojvod Radomira Putnika, Stepana Štepanoviča in generala Jurišiča. Cerska bitka je zahtevala na srbski strani mrtvih 240 častnikov ter 15.000 mož. Avstrijci so pustili na bojišču 30.000 mrtvih, 4.500 ujetnikov ter zelo mnogo vojnega materiala. Petindvajsetletnico prve zmage za Jugoslavijo so slavili zelo veličastno v Šabcu in na Ceru. Oddelek rezervnih častnikov je spremljal pred jubilejem stare srbske zastave 12 polkov, kateri so se udeležili zmagovite bitke na Ceru, iz Oplenca v Šabac. Sredi mesta je pozdravil zastave mestni svet z županom. Zastave je blagoslovil patriarh Gavriilo, nakar so jih izročili zastavonošem, bivšim cerskim bojevnikom, da so jih odnesli na Cer h glavni

proslavi 20. VIII. K srebrni obletnici se je zgrnilo krog spomenika srbskih junakov 30.000 ljudi, ministrski predsednik Cvetkovič s številnimi ministri, senatorji in poslanci. Od Slovencev sta prisostvovala proslavi minister dr. M. Krek in podpredsednik skupščine poslanec A. Mihelčič. Pripeljalo se je mnogo aktivnih in rezervnih generalov, častnikov, bojevnikov ter zastopnikov vseh mogočih organizacij. Obred spominske svečanosti je opravil patriarh dr. Gavriilo. Za patriarhom je govoril predsednik vlade, ki je posebno povdarjal besede: »Zapuščino cerskih junakov moramo braniti ponosno in odločno!«

Sledili so govori generalov, nakar je zaigrala godba državno himno. Po končanem polaganju vencev je bil prirejen mimohod čet mimo kr. namestnika dr. Radenka Stankoviča, predsednika vlade, generalov ter drugih odličnikov. Po končanih svečanostih na Ceru je bil prirejen številnim gostom v Šabcu slavnostni obed.

Dva velika tabora

V Slovenskih Konjicah se bo vršil dne 27. avgusta velik narodni tabor, kojega spored je: do 9. ure prihod skupin na zbirališče; ob 9.30 sprevod na taborišče; ob 10. uri sv. maša s pridigo; ob 10.45 pričetek zborovanja. Govorijo g. minister dr. Miha Krek (najbrž tudi g. minister Franc Snoj), g. senator dr. Schaubach in g. narodni poslanec Marko Kranjc. Tabor bo zaključen okrog poldneva s skupno pesmijo »Hej Slovenc!«. — Slovenjgoriški

kmečki tabor bo 3. septembra pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Začetek velike prireditve bo ob 9. uri dopoldne. To nedeljo bo blagoslovljen prapor Kmečke zveze, nato bo ljudsko zborovanje na prostem in igra »Slovenskega kmeta povest«. Govorili bodo: minister Franc Snoj, dekan Franc Gomilšek, poslanec Brodar in drugi gospodarstveniki. — Posetite oba tabora v največjem številu!

Kako bo kriza v Evropi rešena?

Človeštvo stoji pred težkim in za bodočnost odločilnim vprašanjem vojne ali miru. Damoklejev meč (Damoklej je bil Grk, nad čigar glavo je visel meč) visi nad človeštvom na tanki niti. Kako malo je potrebno — in tanka nit se pretrga! Ni treba krepkega udarca, ni treba močnega mahljaja z orožjem, zadostuje ostrejši sunek zraka, in vedno tanjša nit se pretrga in meč vojne pade na glavo človeštva. Narodi si stojijo sovražno nasproti, oboroženi do zob in preko zob. Danes stoji 10—11 milijonov mož in mladeničev v Evropi pod orožjem. Do srede avgusta je zbrala Nemčija en in tričetrt milijona ljudi na poljski meji, prav toliko kot lani ob istem času na češki meji. Italija je zbrala v Lombardiji en milijon vojakov. Tako osišče Rim-Berlin. Vzporedno s tem oboroževanjem gre oboroževanje Anglije, Francije in Poljske z vso »fronto miru«, ki jo vodi Anglija.

Kam to vodi? Že več mesecev razni preroki napovedujejo avgust kot velekritičen mesec. Žetev je pod streho. Kdor misli na vojne operacije, bo z njimi kmalu začel, da ga ne prehiti slabo vreme pozne jeseni ali začetne zime. Tudi doba glavnega zbora narodno-socialistične stranke v Nürnbergu v prvi polovici septembra povečuje kritičnost položaja radi dovršenih dejstev, ki se čisto pojavijo ob taki priliki ali vsaj napovedo. V sedanjem trenutku gre predvsem za mesto Gdansk.

Poleg teh prerokov, ki gledajo vse skozi črna očala, nastopajo v javnosti drugi ljudje, ki presojujejo položaj ne tako črnogledno, marveč dopuščajo možnost mirne poravnave obstoječih sporov. Svojo nado na ohranitev miru podpirajo s stvarnimi razlogi. Eden izmed najtehtnejših razlogov je gospodarsko stanje, ki ni povsod takšno, da bi dovoljevalo dalje trajajoče vojskovanje. General grof Montecuccoli (vojskovodja nekdanje Avstrije, † 1680) je na vprašanje, kaj je najbolj potrebno za vojskovanje, odgovoril: »Denar, denar, denar.« Tak denar kajpada mora biti ne papir, temveč zlato ali kar je zlatu enakovredno. Zlata pa ni povsod. Od vojskovanja tudi marsikoga zadržuje nesigurnost končnega izida. Začetek vojne je v rokah vseh, konec pa določajo samo nekateri. Nada hitre zmage je že marsikaterega prevarila. Najnovejši dokaz za to so Japonci, ki se že dve leti vojskujejo s Kitajci, pa jih ne morejo premagati.

Klub vsej kritičnosti položaja torej ni izginil ves up na mirno rešitev vseh vprašanj, zlasti onih, ki so trenutno v Evropi najbolj pereča. Papež Pij XII. je dal pobudo za tako rešitev ter v njeno svrhu postavil predlog, naj se skliče konferenca ve-

iesil, ki bi prinesla poravnavo sporov brez oboroženega spopada, ki bi bil največja nesreča za evropsko človeštvo. Papeževa pobuda je bila v svetu sprejeta s simpatijo, čeprav doslej še ni dosegla vidnejšega uspeha. Uradna Italija je naklonjena ideji konference velesil in vpliva v okviru osišča Rim-Berlin pomirjevalno. Tudi angleški ministrski predsednik Chamberlain še ni

opustil vsega upanja na pomirjenje med angleško-francoskim in italijansko-nemškim taborom na gospodarskem polju, kar bi dovedlo tudi do političnega pomirjenja v Evropi. Gospodarska ureditev in politično pomirjenje Evrope je sicer v sedanjih prilikah težka naloga, ni pa nemogoča, če obstoja zanjo dobra volja pri vseh odločilnih činiteljih.

ljudsko vzgojo, za pravosodje in za finance preselilo iz Santandeja Victorie in Burgosa v Madrid. Za sedaj se nahaja v Burgosu še poglavar države general Franco, ministrstvo zunanjih in notranjih zadev ter vojno ministrstvo. V Bilbao se pa nahaja še trgovinsko ministrstvo, v Valladolidu pa kmetijsko ministrstvo. Računajo pa, da se bodo v najbližjem času tudi ta ministrstva preselila v Madrid.

Značilna izjava vodje irske republikanske garde. Vodja irske republikanske garde v Ameriki je govoril sredi minulega tedna več ko 12.000 članom irske republikanske garde in poudaril med drugim: »Irska republikanska garda bo nadaljevala atentate in miniranje Londona, dokler ne bo zapustil zadnji angleški vojak Irske. Irska republikanska garda ne sovraži angleškega naroda, ampak samo angleško vlado.«

Vloga Japonske pri sedanjih vojni nevarnosti. V evropskem sporu radi Gdanska bo zavzela Japonska svoje stališče šele, ko se bo pokazalo zadržanje Rusije v primeru vojne. Kakor hitro bi stopila Rusija za slučaj vojne na stran Anglije, Francije ter Poljske, bi ji napovedali Japonci vojno. Japonska se bo držala tega načela, četudi poudarjata Italija ter Nemčija njeno vojaško važnost v kateri koli evropski vojni. Japonska bi naj po želji Italijanov in Nemcev pritegnila znaten del angleške vojne mornarice v Tihem oceanu ter tako razbremenila kretanje italijanskega brodogradnje japonskega nastopa v pogledu evropskega spopada si je razlagati kot pritisk na angleško-japonska pogajanja na Daljnem vzhodu, katera so bila z ozirom na angleška zavlačevanja prekinjena. Radi prekinitve pogajanj so začeli Japonci dne 15. avgusta z velikimi vojaškimi kretanji v zraku, na morju in na suhem vzdolž vse utrdbene meje znamenite angleške kolonije ob kitajski obali, ki se imenuje Hongkong. Angleškim oblastem v Hongkongu je bil dan rok 28 ur. Čim je ta rok potekel, se je izkrcalo blizu 1000 japonskih vojakov v Nančauu in zavzelo položaje na meji Hongkonga. Japonska letala so bombardirala predmestja. Japonci so se lotili resne blokade (zaprtja) angleške kolonije kot odgovor na prekinitve zgoraj omenjenih pogajanj. Z izkrcanjem Japoncev je polotok, ki stoji pod angleško upravo, že na pol odsekan od Kitajske. Dve angleški četi sta zasedli obmejni odsek angleškega ozemlja. Številni oboroženi kitajski begunci so pobegnili na angleško ozemlje. V angleških krogih se boje, da bi utegnili biti njihova kolonija popolnoma odrezana od zaledja, kajti Japonci že gospodarijo na morju.

Nov hud udarec za Japonsko. Po poročilih iz japonske prestolnice Tokio že računajo Japonci s tem, da bodo Zedinjene ameriške države še pred potekom odpovednega roka japonsko-ameriške trgovinske pogodbe prepovedale izvoz orožja in drugih vojnih potrebščin na Japonsko. Japonci bodo smatrali ta korak Amerike za priznanje vojnega stanja med Japonsko ter Kitajsko.

Iz raznih držav

Obmejna obračunavanja med Nemčijo ter Poljsko. Nemci so najprej zaprli mejo pri Ribniku. Na ta ukrep Nemčije je odgovorila Poljska s tem, da je zaprla prehode na vsej meji Gornje Šlezije in razglasila, da bodo ti varnostni ukrepi ostali v veljavi vse dotlej, dokler Nemčija ne bo odprla meje pri Ribniku, ali pa vsaj pojasnila, zakaj je to storila. Nemško časopisje se pritožuje, ker poljske narodne organizacije preganjajo nemško manjšino. Poljaki bi naj bili brez pravega vzroka zaprli tisoč Nemcev. Okrog 15 tisoč nemških delavcev, kateri živijo v obmejnem pasu med Nemčijo ter Poljsko in ki so delali na nemškem ozemlju, je ostalo brez zaposlitve, ker so zaprli Poljaki meje v Vzhodni Šleziji. Dne 18. avgusta je zaprla Poljska vse obmejne prehode med Poljsko in med protektoratom Češka-Moravska. Cestni promet je povsem ustavljen. Državna cesta, ki spaja Slovaško s češko-moravskim protektoratom, je zaprta pri Jablunka prelazu nedaleč od poljske meje za vsak promet za nedoločen čas.

Združitev političnega in vojaškega vodstva Poljske. V poljskih političnih krogih se splošno govori, da bo po poteku predsedniške dobe sedanjega predsednika republike Moscickega izvoljen za njegovega naslednika maršal Rydz Smigly, ki bo na ta način združil vojaško in politično vodstvo Poljske.

Samozavest predsednika Poljske. Predsednik Poljske Moscicki se je spominjal na javnem shodu v Vilni junaštva in požrtvovalnosti poljskih legionarjev, ki so se borili pod vodstvom rajnega maršala Pilsudskega za osvoboditev in zedinjenje Poljske. Prav tako kakor so bili v minuli svetovni vojni poljski legionarji neomajni poborniki svobode in neodvisnosti Poljske, tako tudi sedaj Poljska ne bo nikdar klonila in se bo zoperstavila slehernemu pritisku in ustrahovanju. Če bo treba, bo zopet z orožjem branila svoje pravice ne glede na to, ali ji bo pri tem kdo pomagal ali ne.

Rusija umaknila vojaštvo z mej Poljske. Ruski vojni komisar Vorosilov je izdal ukaz za umik ruskega vojaštva s poljskih mej. Rusija hoče s tem pokazati, da noče ogrožati poljske meje, obenem pa dati Poljski priliko, da prestavi svoje vojaštvo, katerega je vzdrževala doslej na meji Rusije, drugam.

Trenutna moč nemške oborožene sile. Nemčija ima trenutno pod orožjem dva milijona vojakov. Rezervisti, kateri so končali dvomesečne orožne vežbe, so morali stati še nadalje pod orožjem. Zadnje dni so bili poklicani tudi starejši letniki v starosti 40—50 let.

Jubilej nemškega kanclerja Hitlerja. Dne 16. avgusta je minulo 25 let, odkar je vodja in nemški kancler Hitler stopil

kot vojni prostovoljec iz Avstrije v 16. bavarski pešpolk, v katerem je služil do konca vojne. Proslava tega jubileja se je vršila v vojašnici Adolfa Hitlerja v Münchenu na Bavarskem, kjer je nastanjen danes 19. nemški pešpolk, ki je naslednik 16. bavarskega rezervnega pešpolka. Na vojašnici je bila razobešena nemška vojaška zastava kot znak zedinjene in močne Nemčije. Spominska plošča pod vojašnico je bila okrašena s hrastovimi venci, pred njo pa je bila postavljena častna straža.

Bivši angleški ministrski predsednik o grozeči vojni. Bivši angleški ministrski predsednik Baldwin je imel v preteklem tednu v Ameriki govor, v katerem je med drugim izrekel tudi naslednje besede: »Če bi izbruhnila vojna, bi našla angleški narod dobro pripravljen in opremljen z materialnimi sredstvi za obrambo. Vojna bi angleški narod našla v takšnem razpoloženju, v katerem je vsak posameznik globoko prepričan, da bi ta vojna pomenila boj, od izida katerega bo odvisna svoboda vsega človeškega rodu. Če bi do takšnega spopada prišlo, se mi Britanci zavedamo, da moramo do konca odigrati vlogo, ki nam jo tak spopad narekuje.«

Anglija in Francija hočeta dovesti evropske narode do sporazuma. Angleška vladna glasila so podčrtavala v minulem tednu, da bosta Anglija in Francija takoj razčistili sedanjí nesigurni evropski položaj, kakor hitro bodo zaključena pogajanja s sovjetsko Rusijo v Moskvi. Sporazum med evropskimi narodi se po mnenju angleških listov mora doseči. Če do sporazuma ne pride, tedaj je vojna neizogibna. Treba se bo vojskovati zaradi tega, ker sedanja »vojna brez grmenja topov« ne more trajati na vse večne čase. Redkokdaj je že angleško vladno časopisje pisalo o tem, da bi bilo treba nepravo vojno spremeniti v pravo vojno. To pomeni, da se angleška vlada ne misli več zadovoljevati s polovičarstvi, ampak da hoče enkrat za vselej urediti vse zadeve. Ponekod celo poudarjajo, da se v angleških vladnih krogih širi govorica, da je vsa sedanja večletna napetost Anglijo, Francijo in njihove zaveznike toliko stala, da se ni mogoče več zadovoljevati s polovičarstvi.

Morilec avstrijskega kanclerja dobil spomenik. V minulem tednu so odkrili na Dunaju doprsni kip Otona Planete, morilca bivšega avstrijskega kanclerja Dollfussa. Planeta je bil za zločin umora obešen leta 1934. Svečanosti odkritja spomenika je prisostvoval tudi okrožni vodja Ostmarke Bürckel.

Madrid bo v najkrajšem času zopet sedež španske vlade. Dela za obnovo porušenega dela Madrida so že toliko napredovala, da se je že pet ministrstev, in sicer ministrstvo za delo, za javna dela, za

Vse vrste pisarniških potrebščin
največja izbira — ugodne cene
v Tiskarni sv. Cirila — Maribor, Ptuj